

ความเป็นสากลของสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือ

ในบทที่ 4 ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ในคำแสดงภาพลักษณ์ไปแล้วว่าเสียงใด แสดงความหมายอย่างไรบ้าง เช่น เสียงสระ i แสดงระดับ "น้อย" หรือขนาด "เล็ก" เสียงสระ a แสดงระดับ "มาก" หรือ "ขนาดใหญ่" พยัญชนะกักแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวที่ "จับปล้นหรือกระตุก" พยัญชนะข้างลิ้นแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวที่ "ลื่นไหล" เป็นต้น

ในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์หาเหตุผลหรือเหตุลูงใจที่เจ้าของภาษาใช้ในการเชื่อมโยงเสียงกับความหมายดังกล่าว นอกจากนี้ยังจะได้พิสูจน์ว่าการเชื่อมโยงเสียงกับความหมายที่พบนี้จะปรากฏในภาษาอื่น ๆ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือไม่ อันเป็นการพิสูจน์แนวโน้มของความเป็นสากลของสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือ

เนื้อหาในบทนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนแรกกล่าวถึงเหตุผลทางสัตศาสตร์ที่นักภาษาศาสตร์ใช้ในการอธิบายสัทอรรถลักษณะ ส่วนที่สองเป็นการให้นิยามและขอบเขตของคำว่า "ความเป็นสากล" ซึ่งใช้ในงานวิจัยนี้ ส่วนที่สามเป็นการวิเคราะห์หาเหตุผลทางสัตศาสตร์และพิสูจน์ความเป็นสากลของสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือ

5.1 เหตุลูงใจทางเสียงในสัทอรรถลักษณะ

ซาเพียร์ (Sapir, 1929) เป็นนักภาษาศาสตร์คนแรกทีกล่าวถึงเหตุลูงใจที่ทำให้มีการเชื่อมโยงเสียงกับความหมายว่า อาจมีเหตุลูงใจใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะทางสัทศาสตร์ และลักษณะทางกลศาสตร์ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่าง

ตัวอย่างเช่น ในกรณีของเสียงสระ [i] ซึ่งแสดงความสัมพันธ์กับความหมายว่า "ขนาดเล็ก" และสระ [a] ซึ่งแสดงความสัมพันธ์กับความหมายว่า "ขนาดใหญ่" นั้น อาจอธิบายในแง่ของสรีรศาสตร์ได้ว่าในการเปล่งเสียงสระ [i] ขนาดของช่องปากจะแคบเล็ก เพราะลิ้นจะยกขึ้นมายังเพดานแข็ง ส่วนการเปล่งเสียงสระ [a] ขนาดของช่องปากจะกว้างใหญ่เพราะลิ้นจะลดตัวมาทางด้านหลัง ด้วยเหตุที่มีขนาดของช่องปากแคบ-กว้างนี้เองที่อาจเป็นสาเหตุให้มีการเชื่อมโยงสระ [i] และ [a] กับความหมาย "เล็ก-ใหญ่"

ในกรณีของเสียงสระเดียวกันนี้ ถ้าอธิบายในแง่ของกลศาสตร์ก็จะอธิบายได้ว่าในการเปล่งเสียงสระ [i] จะเกิดคลื่นเสียงที่มีความถี่สูง และ [a] จะเกิดคลื่นเสียงที่มีความถี่ต่ำกว่า การที่มีความถี่สูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับปริมาตรหรือขนาดของช่องทางเดินของเสียงขณะทำการเปล่งเสียง ถ้าขนาดของทางเดินของเสียงเล็กก็จะเกิดความถี่สูง ถ้าขนาดของทางเดินของเสียงใหญ่ก็จะเกิดความถี่ต่ำ การที่เสียงที่มีความถี่สูงหรือต่ำจึงสะท้อนถึงการมีขนาดของช่องทางเดินเสียงที่เล็ก-ใหญ่ ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่าเจ้าของภาษาได้ทำการเชื่อมโยงระดับความถี่สูง-ต่ำไป เข้ากับความหมาย "เล็ก-ใหญ่" ดังกล่าว (Sapir, 1929)

5.2 นิยามและระดับของ "ความเป็นสากล" ในสัทอรรถลักษณะ

จากการที่สัทอรรถลักษณะหรือการเชื่อมโยงเสียงกับความหมาย มีเหตุผลหรือเหตุจูงใจมาจากลักษณะทางเสียงที่อาจอธิบายได้นั้นเอง ทำให้นักภาษาศาสตร์หลายท่านเกิดความสงสัยว่า สัทอรรถลักษณะน่าจะมีลักษณะที่เป็นสากลร่วมกันในหลาย ๆ ภาษา ในจำนวนนี้มี สตีเฟน อัลมานน์ (Stephen Ullmann, 1963) ผู้ซึ่งกล่าวว่า

"It is clear, then that motivation in its various aspects can suggest several promising lines of research which may well lead to the discovery of

linguistic or stylistic universal." (เป็นที่ชัดเจนแล้วว่า ความมีเหตุผลหรือเหตุจูงใจในลักษณะต่าง ๆ จะเป็นแนวทางอันน่ามั่นใจ ในการวิจัยที่อาจนำไปสู่การค้นพบลักษณะที่เป็นสากลทางภาษาหรือทาง วจนลีลา)

และอัลมานยังได้กล่าวถึง "ความเป็นสากล" ในทางภาษาวามีได้ หลายระดับ ได้แก่

ก. ความเป็นสากลโดยไม่จำกัด (unrestricted universals) เป็นลักษณะทางภาษาใด ๆ ที่ ปรากฏในทุก ๆ ภาษาโดยไม่จำกัด ซึ่งจะพบได้โดย โครงการวิจัยขนาดใหญ่เท่านั้น ("...unrestricted" only in the sense that they occurred in all the languages examined in a large-scale research program.)

ข. ความเป็นสากลระดับสถิติ (statistical universals) เป็นลักษณะสากลที่ไม่จำเป็นต้องปรากฏในทุก ๆ ภาษา แต่จะปรากฏในระดับที่ พอที่จะทำนายความเป็นไปได้ในการปรากฏกับภาษาอื่น (they will not be necessarily present in any given language, but one may to some extent predict the probability of their occurrence...)

ค. การพัฒนาแบบขนานกัน (parallel developments) เป็น ลักษณะที่ปรากฏในภาษาจำนวนหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏในภาษากลุ่มอื่น ๆ จึงเป็นลักษณะ ที่ไม่กระจายกว้างขวางเท่า ความเป็นสากลระดับสถิติ แต่มีความเป็นไปได้สูงที่จะ ขยายขึ้นเป็นความสากลระดับสถิติได้ (...occur in a number of different languages but are unknown elsewhere...not widespread enough to be statistically significant. It is, of course, always possible that such a tendency will turn out to be a statistical universal...)

สำหรับ "ความเป็นสากล" ในเรื่องของสัทอรรถลักษณะนั้น ฟอร์ดไชน์ (Fordyce, 1988) ได้กล่าวว่า "ความเป็นสากลที่เสนอในสัทอรรถลักษณะนั้น เป็นแนวโน้มของความเป็นสากลในระดับสถิติที่ถึงแม้บางครั้งจะมีความเป็นไปได้สูง แต่ก็แสดงนัยว่ามีข้อยกเว้น ... ข้อยกเว้นนั้นทำให้เรามีโอกาสตัดสินแนวโน้มที่ตรงกันข้าม และยังน่าสนใจอีกด้วย (The universals which have been proposed of sound symbolism are really based on statistical trends, albeit sometimes strong ones. But statistical trends imply exceptions... Such exceptions allow us to determine the strength of the opposing trend and are interesting in other ways as well.)"

ในงานวิจัยนี้คำว่า "ความเป็นสากล" จะถือตามลักษณะความเป็นสากลตามนิยามของ อัลมานน์ ได้กล่าวไว้

5.3 การพิสูจน์ความเป็นสากลของสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือ

ในการพิสูจน์ความเป็นสากลของสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือว่าจะมีความเป็นสากลในระดับใดนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากภาษาอื่น ๆ มาเป็นเครื่องตัดสิน อย่างไรก็ตาม ในการพิสูจน์ว่าสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนืออยู่ในระดับใดอย่างชัดเจนนั้นทำได้ยาก ด้วยเหตุที่แหล่งข้อมูลค่าแสดงภาพลักษณ์ในภาษาอื่น ๆ มีอยู่ค่อนข้างจำกัด ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงเป็นการพิสูจน์ความเป็นสากลของสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น

ข้อมูลค่าแสดงภาพลักษณ์ที่นำมาสนับสนุนและขัดแย้งสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือ มีทั้งภาษาในตระกูลไท ได้แก่ ข้อมูลภาษาลาว จากคริสฟิลด์ (Crisfield, 1978) ธีระพันธ์ ล. ทองคำ (Theraphan L. Thongkum, 1979) และจากผู้วิจัยเอง ข้อมูลภาษาไทยถิ่นเหนือจาก สกอเวล (Schovel, 1976) และมีวรรณ ลีระวัฒน์ (2523) ข้อมูลภาษาไทยถิ่นใต้จาก เปรมินทร์

คาระวี (2531) ข้อมูลภาษาไทยกลางจาก พยอม ธรรมบุตร (1976) ข้อมูล
ภาษาจ้วงจาก ปราณี กุลละวณิชย์ (2529; 2535) ภาษาตระกูลมอญ-เขมร
ได้แก่ ภาษาญีตกร จาก ธีระพันธ์ ล. ทองคำ (Theraphan L. Thongkum,
1984) ข้อมูลภาษาเมียน-เย้า จาก สุตจิตต์ วิชชุโรจน์ (2534) ข้อมูลภาษา
แอฟริกันได้แก่ ภาษายูโรบา จาก พอร์ไคซ์ (fordyce, 1988) ข้อมูลภาษาญี่ปุ่น
จาก ฮามาโนะ (Hamano, 1986) และข้อมูลภาษาเกาหลีจากคิม (Kim,
1977)

ถ้าหากการเชื่อมโยงเสียงกับความหมายลักษณะใดที่ปรากฏในภาษาต่าง
ตระกูลด้วยและอย่างคล้ายคลึงกัน ก็อาจแสดงแนวโน้มว่าจะมีความเป็นสากลในระดับ
สภิติ แต่ถ้าปรากฏแต่เพียงในภาษาตระกูลเดียว หรือปรากฏพื้นที่เดียว ก็อาจจัดว่า
เป็นการพัฒนาแบบขนาน

ในการนำเสนอจะเรียงตามลำดับคือ สระ พยัญชนะต้น
พยัญชนะท้าย วรรณยุกต์ และการซ้ำพยางค์ ในแต่ละส่วนจะมีการอธิบายถึงเหตุจูง
ใจทางเสียงเสียก่อน แล้วจึงนำข้อมูลภาษาอื่นมาสนับสนุนหรือขัดแย้งกับการเชื่อม
โยงเสียงกับความหมายที่พบในภาษาไทยเหนือ

5.3.1 สระ

ในตอนที่ 4.3 เราได้ข้อสรุปว่าเสียงสระในคำแสดงภาพลักษณ์
แสดงความหมายได้ 3 ประการคือ หนึ่งเสียงสระสามารถบ่งบอกระดับมาก-น้อย
สองบ่งบอกรูปร่างกลม-แบน และสามบ่งบอกขนาดเล็ก-ใหญ่ได้

ซึ่งอาจอธิบายถึงเหตุผลในทางสัทศาสตร์ได้ดังนี้

5.3.1.1 การเชื่อมโยงเสียงสระกับความหมายที่บอกระดับมาก-น้อย

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

เสียงสระในคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเหนือ

บอกความหมายที่แสดงระดับมาก-น้อยแตกต่างกัน โดยสรุปได้ดังตารางที่

สระหน้า		สระหลัง	
ระดับน้อย	ระดับมาก		
i	๓	๓	๓
e	๓	๓	๓
๓	๓	๓	๓

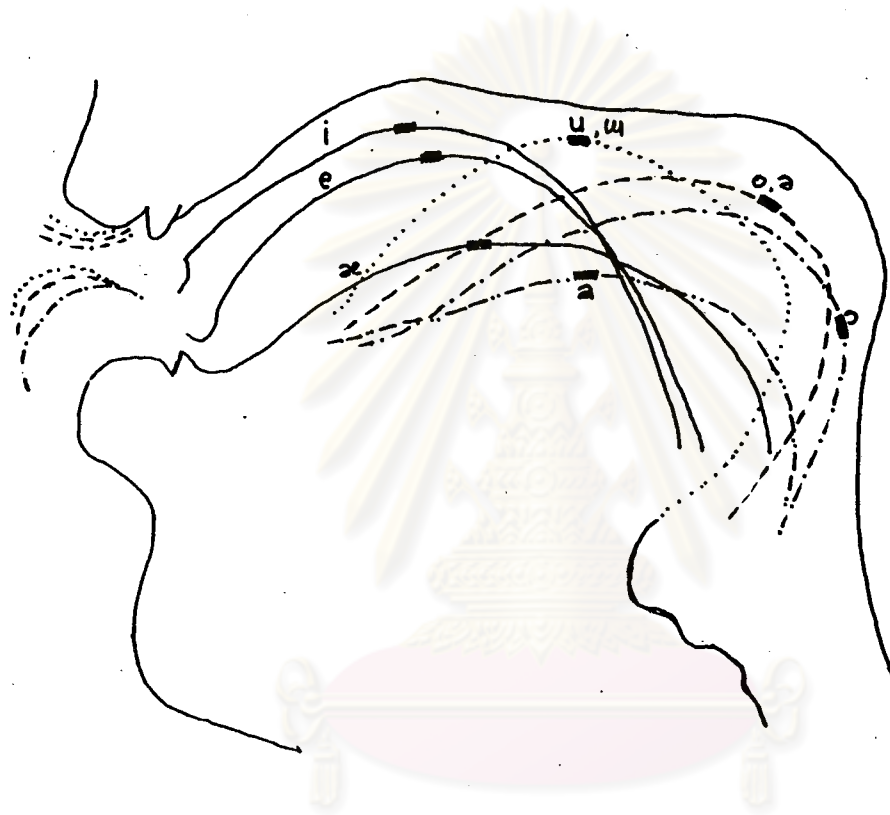
แผนภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายบอกระดับมาก-น้อย

จากแผนภาพ เห็นได้ว่า สระที่บ่งบอกระดับน้อย คือเสียงสระหน้า i e ๓ และสระหลัง ๓ ส่วนสระที่บ่งบอกระดับมากคือ เสียงสระหลัง* ๓ อ a u และ o

เมื่อนำความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายบ่งระดับมากน้อยมาอธิบายในทางสรีรศาสตร์ โดยเปรียบเทียบขนาดของช่องปากหน้าจุดตัดแปลงเสียง** (point of constriction) ขณะเปล่งเสียงสระต่าง ๆ เราก็จะเห็นได้ว่า ขณะเปล่งเสียง i, e, ขนาดช่องปากหน้าจุดตัดแปลงเสียง (แสดงด้วยเส้นทึบ) จะมีขนาดหรือปริมาตรน้อยกว่าปริมาตรของช่องปากขณะเปล่งเสียงสระหลัง u, ๓, ๓, o, a และ (ดูภาพที่ 2)

*นักภาษาศาสตร์ที่ทำการศึกษาในเรื่องของสัทอรรถลักษณะพบว่า ขนาดของช่องปากหน้าจุดตัดแปลงเสียง มักจะถูกนำไปเชื่อมโยงกับความหมายมากกว่าที่จะนำขนาดของช่องปากหลังจุดตัดแปลงเสียง (ซึ่งรวมทั้งช่องคอ) เชื่อมโยงกับความหมาย

**เสียงสระ u กับ ๓ หรือ o หรือ ๓ แตกต่างกันที่ลักษณะปากกลม (rounded lip) กับปากไม่กลมเท่านั้น ส่วนตำแหน่ง รูปร่างของลิ้น และขนาดของช่องปากจะไม่แตกต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2 แสดงขนาดของช่องทางเดินของเสียงของสระหน้าและหลัง
(ตัดแปลงจาก Ladefoged, 1971 : 68)

เมื่อพิจารณาการเชื่อมโยงขนาดของช่องปากที่เล็ก กับความหมายระดับ "น้อย" ของเสียงสระ i e ๓ และขนาดของช่องปากที่ใหญ่ กับความหมายระดับ "มาก" ของเสียงสระ ๓ u o และ a ก็เห็นว่าสามารถอธิบายเหตุจูงใจโดยอาศัยลักษณะทางสรีรศาสตร์ได้ ยกเว้นเสียงสระ ๖ ซึ่งมีขนาดของช่องปากใหญ่ แต่กลับแสดงความหมาย "ระดับน้อย" หัวข้อต่อไปนี้จะเป็นการดูว่าข้อมูลจากภาษาอื่นมีการเชื่อมโยงที่คล้ายคลึงกันหรือไม่

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

การเชื่อมโยงเสียงสระกับระดับมาก-น้อยที่คล้ายคลึงกับภาษาไทยเหนือมีดังนี้

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

สระหน้า-น้อย	: (lu ^๓ ๓) ʔaej - haej	‘เหลือ นิด ๆ’
สระหลัง-มาก	: (lu ^๓ ๓) ʔaj - haj	‘เหลือ อ้อย ๆ’
สระหลัง-มาก	: (lu ^๓ ๓) ʔuj - huj	‘เหลือ มาก ๆ’

ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ (มีวรรณ, 2523)

สระหน้า-น้อย	: (dam) <u>kh</u> i - <u>li</u>	‘ด่าปี้’
สระหลัง-มาก	: (dam) <u>kh</u> u - <u>lu</u>	‘ด่าป้อ’

ภาษาจ้วง (ปราณี, 2535)

สระหน้า-น้อย	: (man) <u>he</u> :ŋ - <u>he</u> :ŋ	‘เผ็ดนิด ๆ’
สระหลัง-มาก	: (man) <u>ha</u> :ŋ - <u>ha</u> :ŋ	‘เผ็ดมาก’
สระหลัง-มาก	: (nam sa) <u>pj</u> u - <u>pj</u> u	‘ด่ามิดทิด’

ภาษาไทยกลาง

สระหน้า-น้อย	: (waán) <u>pa</u> - <u>lɛ̀m</u>	‘หวานปะแล่ม’
สระหลัง-มาก	: (waán) <u>cɔ̀j</u>	‘หวานจ้อย’
สระหลัง-มาก	: (dɛ̀t) <u>cà</u>	‘แดงจ้าว’

ภาษาญีฮูกร (Theraphan, 1987)

สระหน้า-น้อย	: <u>rɛn</u> - <u>rɛn</u>	‘(คั้น) ยิบ ๆ’
สระหลัง-มาก	: <u>hul</u> - <u>hul</u>	‘(ร้อน) ผ่าว ๆ’

สำหรับกรณีเสียงสระ ๖ ในคำแสดงภาพลักษณ์

ภาษาไทยเหนือแสดงระดับน้อย ซึ่งเป็นการแสดงความหมายที่ขัดแย้งกับเหตุผลทาง
สรีรศาสตร์ นั้นก็พบว่ามีปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาอื่นด้วยเช่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

(lɔ̀əŋ) <u>ɔ̀j</u> - <u>hɔ̀j</u>	‘เหลืองนิด ๆ’
(lɔ̀əŋ) <u>aaɔ̀j</u> - <u>haaɔ̀j</u>	‘เหลืองอ้อย (มาก)’

ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ (มีวรรณ, 2523 : 101) เช่น

(khóm) <u>cɔ̀m</u> - <u>lɔ̀m</u>	‘ชมอ้อย ไม่ชมมาก’
----------------------------------	-------------------

ภาษาญีฮูกร (Theraphan, 1987)

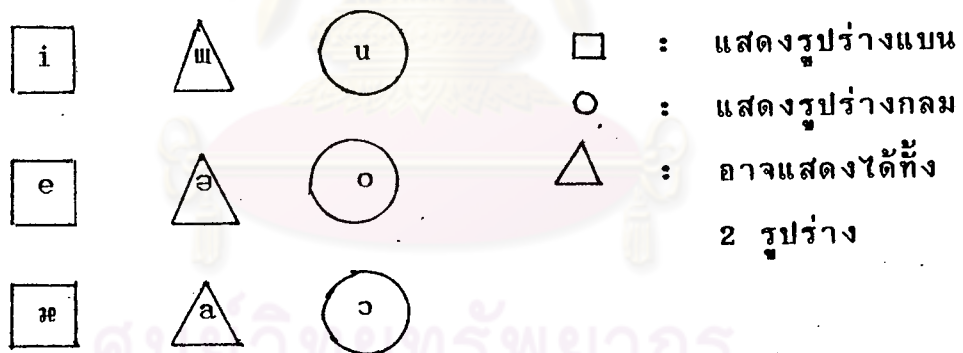
(riin) <u>kə̀lóm</u> - <u>kə̀lɛ̀m</u>	‘เผ็ดเล็กน้อย’
---------------------------------------	----------------

ด้วยเหตุที่ค่าแสดงภาพลักษณ์ที่มีเสียงสระ ๖ แสดงความหมายว่า ระดับน้อย ซึ่งขัดกับลักษณะทางสรีรศาสตร์ แต่ก็ปรากฏในภาษาอื่น ๆ อีก ทำให้น่าสงสัยว่าอาจเป็นลักษณะของการพัฒนาแบบขนาน

5.3.1.2 การเชื่อมโยงเสียงสระกับความหมายของรูปร่าง

ก) คำอธิบายทางสรีรศาสตร์

ในข้อ 4.3 ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นว่าเสียงสระในค่าแสดงภาพลักษณ์มีความสัมพันธ์กับความหมายบอกรูปร่าง ซึ่งสรุปได้ว่า เสียงสระที่บ่งบอกรูปร่างแบนได้แก่ i e ๓ เสียงสระที่บ่งบอกรูปร่างกลมได้แก่ u o ๖ และเสียงสระที่ไม่แสดงรูปร่างกลมหรือแบนได้แก่ ๓ อ a แสดงได้ตั้งแผนภาพข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายบอกรูปร่าง

หากเราพิจารณาความสัมพันธ์ดังกล่าวกับลักษณะทางสรีรศาสตร์คือ การห่อปากกลมหรือไม่กลมตามตารางที่ 14 ต่อไปนี้แล้ว จะเห็นได้ว่า สระหลัง u o ๖ มีสัญลักษณ์ "หลัง, ปากกลม" สระหน้า i e ๓ มีสัญลักษณ์ "หน้า, ปากไม่กลม" และสระหลัง ๓ อ a มีสัญลักษณ์ "หลัง, ปากไม่กลม" ดังตารางที่ 12

	หน้า	หลัง →	หลัง
	ปากไม่กลม ←	ปากไม่กลม	ปากกลม
สูง	i	ɯ	u
กลาง	e	ə	o
ต่ำ	æ	a	ɔ

ตารางที่ 12 แสดงสัญลักษณ์ (phonetic feature) ของเสียงสระ

อาจเป็นไปได้ว่า โดยการอาศัยลักษณะการห่อปากกลมไม่กลมนี้เอง เสียงสระ i e æ จึงแสดงความหมายว่า "แบน" สระ u o ɔ จึงแสดงความหมายบอกรูปร่างว่า "กลม" ส่วนสระ ɯ ə a มีสัญลักษณ์ทั้งที่ร่วมกับสระหน้าคือ "ปากไม่กลม" และร่วมกับสระหลังคือ "หลัง" จึงถูกนำไปเชื่อมโยงกับความหมาย "ทั้งรูปร่างกลมหรือแบนก็ได้"

ต่อไปนี้จะดูว่าในภาษาอื่น ๆ มีการเชื่อมโยงในลักษณะเดียวกันหรือแตกต่างกันไป

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

สระหน้า-แบน	: (tɪt)	ʔɪt - pɛt	‘ลักษณะที่ของบาง ๆ ติดอยู่’
สระหลัง-กลม	: (tɪt)	ʔɪt - pɪt	‘ลักษณะสิ่งของกลม ๆ ติดอยู่’
ปากกลม			
กลมหรือแบน	: (t.ɪt)	ʔɪt - .pɪt	‘ลักษณะที่สิ่งของทั้งกลมหรือแบนก็ได้ติดอยู่’

ภาษาเชียงใหม่ (มีวรรณ, 2523)

สระหน้า-แบน : (pæp) tɛ̃p - pɛ̃p
(แบน) แต๊ต แต๊

สระหลัง-กลม : (kop) tɔ̃p - pɔ̃p
(ประกบ) 'ลักษณะเหมือนลูกลิงเกาะติดแม่'

ภาษาไทยกลาง

สระหน้า-แบน : (baen) tɛ̃ 'แบนแต๊'

สระหลัง-กลม : (ʔà pāk) พัว 'อ้าปาก หวอ'

ปากกลม

ภาษาญีญู (Theraphan, 1987)

สระหน้า-แบน : ไม่มีข้อมูล

สระหลัง-กลม : nthruuʔ - thruʔ '(อ้วน) มั่งกัก'

(ปากกลม)

ภาษาไทยถิ่นใต้ (เปรมินทร์ คาระวี, 2521)

สระหน้า-แบน : phlæt - phlæt '(แบน) แต๊'

สระหลัง-กลม : ʔu:t - ʔu:t '(พอง) ตะล่อมป้อม'

ภาษาโยรบา (Fordyce, 1988)

สระหน้า-แบน : (rí) fáé - láé 'บางมาก'

สระหลัง-กลม : (rí) róbótó 'เป็นรูปกลมมากมาย'

ปากกลม (rí) kúrúbútú 'เตี้ย ๆ อ้วน ๆ'

ภาษาญี่ปุ่น (Hamano, 1986)

สระหน้า-แบน : pan to 'เสียงตึ๋งาบที่แบน'
 สระหลัง-กลม : pon to 'เสียงลูกบอลกลมกระทบพื้น'
 ปากกลม

เห็นได้ว่าการเชื่อมโยงคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อมูลค่าแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยกลางบางคำที่เสียงสระแสดงความหมายขัดแย้งกับลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่

(klo:m) dik '(กลม) ดิก'

หรือในภาษาญี่ปุ่น (Therapan, 1987) ได้แก่

(kə:pum) dij '(กลม) ดิก'

หรือในภาษาจ้วง (ปราณี, 2535) ได้แก่

(pe:n) pok - pok '(แบน) แต่'

การที่ปรากฏมีค่าแสดงภาพลักษณ์ที่มีเสียงสระแสดงความหมายบอกรูปร่างที่ขัดแย้งกันเช่นนี้ ทำให้น่าสนใจว่า ในการเชื่อมโยงเสียงสระเพื่อบอกรูปร่างกลม-แบนนั้นอาจมีเหตุผลอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากเหตุผลทางสัทศาสตร์หรือไม่ แต่ผู้วิจัยเชื่อลักษณะขัดแย้งเช่นนี้น่าจะปรากฏเป็นจำนวนน้อย

5.3.1.3 การเชื่อมโยงเสียงสระกับความหมายบอกขนาดเล็ก-ใหญ่

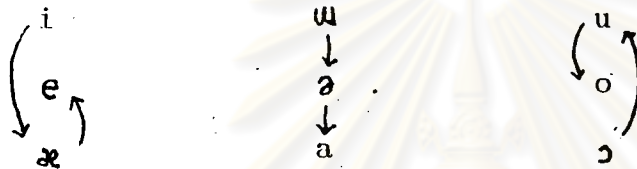
การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับขนาดเล็ก-ใหญ่ นั้นสรุปได้ว่า

ในกลุ่มสระหลังปากไม่กลมสระ ๓ แสดงความหมายว่า เล็กกว่า อ และ อ เล็กกว่า a

ในกลุ่มสระหลังปากกลมสระ ๖ แสดงความหมายว่า

เล็กกว่า u และ u เล็กกว่า o

ในกลุ่มสระหน้า สระ i แสดงความหมายว่าเล็กกว่า e และ e เล็กกว่า a ซึ่งอาจแสดงได้ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสระกับความหมายบอกขนาด

5.3.1.3.1 การเชื่อมโยงสระ ๗ อ a กับความหมายบอกขนาด

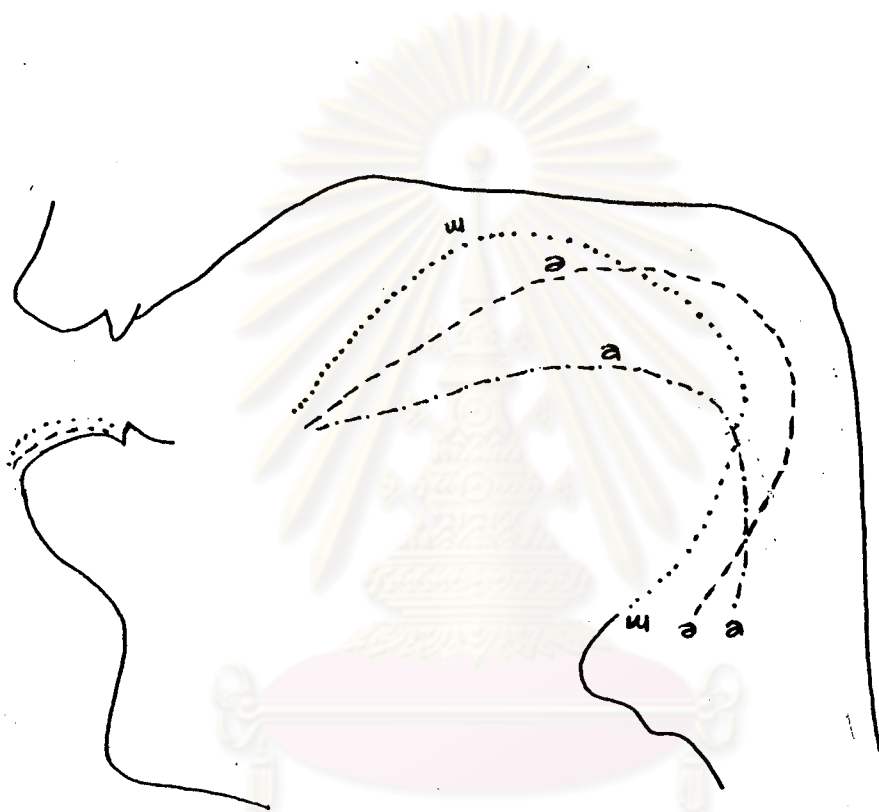
ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

เมื่อนำความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระ ๗ อ a กับความหมายเล็กใหญ่มาอธิบายทางสัทศาสตร์ โดยเปรียบเทียบขนาดของช่องปากขณะเปล่งเสียง ๗ อ a แล้วจะเห็นได้ว่ามีขนาดของช่องปากใหญ่ขึ้นตามลำดับ (ดังภาพที่ 3) จึงทำให้เราเชื่อว่าขนาดของช่องปากที่ใหญ่ขึ้นตามลำดับ เป็นเหตุจูงใจในการเชื่อมโยงเสียงสระกับความหมายดังกล่าว

ข) ข้อมูลค่าแสดงภาพลักษณ์จากภาษาอื่น ๆ

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

๗	:	(khǎŋ)	<u>kw</u>	-	<u>dw</u>	‘(ชี้) เต๋’
↓						
๑	:	(khǎŋ)	<u>kə</u>	-	<u>də</u>	‘(ชี้) เต๋’

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3 แสดงขนาดของช่องปากขณะเปล่งเสียงสระ ม, อ, และ า
(ดัดแปลงจาก Ladefoged, 1971 : 68)

ั : (khǎŋ) ka - da ‘(ชี้) โด้’

ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ (มีวรรณ, 2523) เช่น

๓ : ไม่มีคู่เทียบ

๑ : (sǔŋ) kəŋ - dəŋ ‘(สูง) ชะลูด’

↓
a : (jaaw) kaaŋ - daaŋ ‘(ยาว) กะเหลนเป็น’

ภาษาไทยกลาง

๓ : ไม่มีคู่เทียบ

๑ : (jǎj) bè - rè ‘(ใหญ่) เบื่อเรือ’

↓
a : (jǎj) bà - rà ‘(ใหญ่) บ้าร่า’

อย่างไรก็ตาม เกรเกอร์สัน (Gregerson, 1984) พบว่าในภาษา
ระงาว ในตระกูลมอญ-เขมร คำแสดงภาพลักษณ์ที่มีสระ ๑ แสดงความหมาย
บอกขนาดที่ใหญ่กว่า a เช่น

Aw hol? ga mut hye ragaw

"I saw him come in, tall and thin!"

"ฉันเห็นเขาเข้ามา, สูง ๆ ผอม ๆ"

Aw hlo? ga mut hye rəgəw

"I saw him come in, tall and big!"

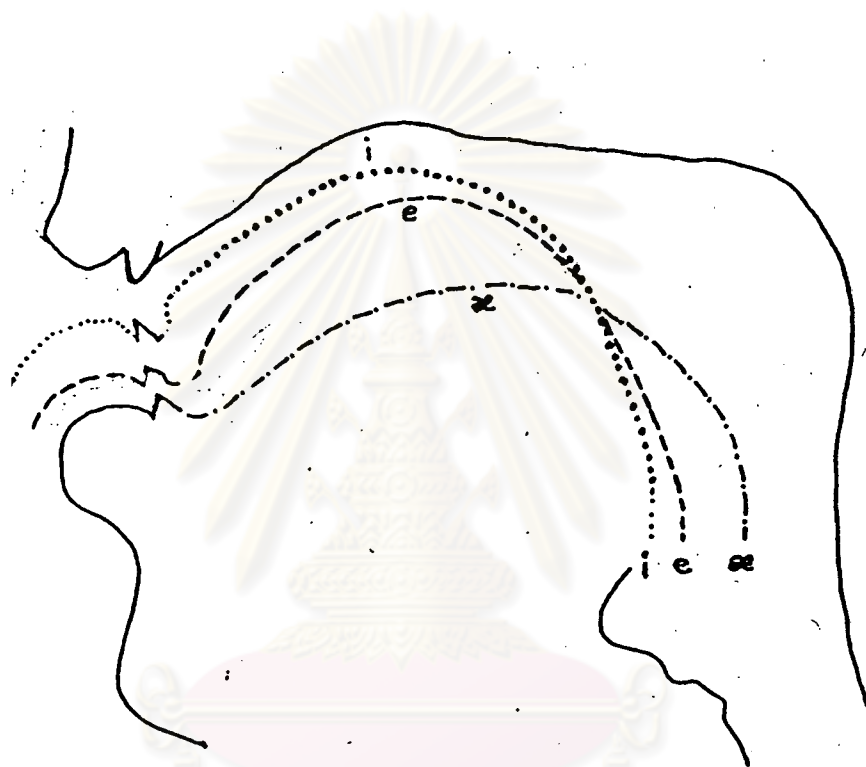
"ฉันเห็นเขาเข้ามา, สูง ๆ ใหญ่ ๆ"

ในเรื่องนี้ เกรเกอร์สันให้คำอธิบายว่า ในการเปล่งเสียงสระ อ ถึงแม้ขนาดของช่องปากจะเล็กกว่า a แต่เมื่อพิจารณาช่องคอ (pharyngeal cavity) แล้วจะเห็นว่ามีความใหญ่กว่า a ดังนั้นเจ้าของภาษา ฝรั่งจึงมีเหตุจูงใจมาจากขนาดของช่องคอ ขณะเปล่งเสียง อ นี้ด้วย ซึ่งเรื่องนี้นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาตระกูลมอญ-เขมร ยังไม่ยอมรับและถกเถียงกัน

5.3.1.3.2 การเชื่อมโยงสระ i e ๓ กับความหมายบอกขนาด

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

เมื่อนำความสัมพันธ์ระหว่างสระ i e ๓ กับความหมายมาพิจารณาหาเหตุจูงใจทางสัทศาสตร์ก็จะพบว่ามีความขัดแย้งกัน กล่าวคือขนาดของช่องปากขณะเปล่งเสียงสระ i e ๓ จะมีขนาดกว้างขึ้นตามลำดับ (ดูภาพที่ 4) ดังนั้น ๓ จึงน่าจะแสดงความหมายว่าขนาดใหญ่กว่า e แต่กลับปรากฏว่าสระ ๓ ในคำแสดงภาพลักษณ์ภาษาไทยเหนือแสดงความหมายว่าเล็กกว่า e

ภาพที่ 4 แสดงขนาดของช่องปากขณะเปล่งเสียงสระ i e แอ (ดัดแปลงจาก Ladefoged, 1971 : 68)

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข) ข้อมูลค่าแสดงภาพลักษณ์จากภาษาอื่น ๆ

ถึงแม้เสียงสระ *æ* จะแสดงความหมายว่า "เล็ก" ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ขัดแย้งกับขนาดของช่องปากดังได้กล่าวไว้ก็ตาม แต่ปรากฏว่าในภาษาลาว ภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษา Rengao และภาษาเกาหลี ก็มี การเชื่อมโยงเสียงสระ *æ* กับความหมายว่า "เล็ก แบนบาง" เช่นกัน ดังนี้

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

i	:	(naáw)	<u>kh</u> iit - <u>li</u> it	"(ยาว) สิ่งที่ยาวเล็กมาก"
æ	:	(naáw)	<u>kh</u> æt - <u>l</u> æt	"(ยาว) สิ่งที่แบนบางมาก"
e	:	(naáw)	<u>kh</u> èt - <u>l</u> èt	"(ยาว) สิ่งที่แบนหนา"

ภาษาไทยถิ่นใต้ (เปรมินทร์, 2530)

i	:	<u>ei</u> w - <u>ei</u> w	"รูปร่างเล็กเพรียว"
æ	:	<u>pl</u> æt - <u>pl</u> æt	"รูปร่างแบนบางมาก"
e	:	ไม่มีข้อมูล	

ภาษา Rengao (Gregerson, 1984)

สระ *æ* แสดงความหมายว่ามีขนาดเล็กกว่า *i* เสียอีก เช่น

æ	:	<u>ʔbra</u> æ	"ลักษณะสิ่งของสีแดงขนาดเล็ก"
i	:	<u>ʔbri</u>	"ลักษณะสิ่งของสีแดงขนาดกลาง"
e	:	<u>ʔbre</u>	"ลักษณะสิ่งของสีแดงขนาดใหญ่"

ภาษาเกาหลี (Kim, 1977) พบว่าสระ *æ* แสดงความ

หมายว่ามีขนาดเล็กกว่า *i* เช่นกัน เช่น

æ	:	<u>pæŋk</u> ul	"(หมุน) ตั้ว วงขนาดเล็ก"
i	:	<u>piŋk</u> ul	"(หมุน) ตั้ว"

จากการที่ค่าแสดงภาพลักษณ์ในภาษาอื่นที่มีการเชื่อมโยงคล้ายคลึงกันกับในภาษาไทยเหนือนี้ ทำให้พิสูจน์ได้ว่ามีความเป็นสากลได้ในระดับหนึ่ง ส่วนจะเป็นระดับลักษณะการพัฒนากันหรือความเป็นสากลระดับสถิติด้วยนัยทางสถิตินี้คงต้องมีการศึกษาในภาษาอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

5.3.1.3.3 การเชื่อมโยงสระ u o o กับความหมายบอกขนาด

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

เมื่อนำความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระ u o o กับความหมายบอกขนาด มาพิจารณาหาเหตุผลทางสัทศาสตร์พบว่า มีความขัดแย้งกันกับลักษณะทางสรีรศาสตร์ กล่าวคือ ขนาดของช่องปากขณะเปล่งเสียง u o จะมีขนาดใหญ่ขึ้นตามลำดับ (ดูภาพที่ 5 ข้างล่างนี้) ดังนั้นสระ o จึงน่าที่จะแสดงความหมายว่าใหญ่กว่า o หรือ u ตามลำดับ แต่ปรากฏว่าในภาษาไทยเหนือสระ o แสดงความหมายว่า ขนาดเล็กกว่า u และ u เล็กกว่า o ดังนั้นจึงอาจมีเหตุจูงใจทางสัทศาสตร์ในลักษณะอื่น หรือไม่ซึ่งในขั้นนี้ผู้ไม่สามารถที่จะหาเหตุผลที่น่ายอมรับได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5 แสดงขนาดของช่องปากขณะเปล่งเสียง อ อ ว (ดัดแปลงจาก Ladefoged, .1971 : 68)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ท) ข้อมูลจากภาษาอื่น ๆ

ถึงแม้การเชื่อมโยงจะมีลักษณะขัดแย้งกับลักษณะทางสรีรศาสตร์ แต่ก็พบว่าข้อมูลจากภาษาต่อไปนี้มีการเชื่อมโยงคล้ายคลึงกันกับภาษาไทยเหนือ

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

- อ : (tít) ʔɔ̄t - pɔ̄t "ลักษณะของสิ่งกลม ๆ เล็กมากติดอยู่"
 u : (tít) ʔūt - pūt "ลักษณะของสิ่งกลม ๆ เล็กติดอยู่"
 o : (tít) ʔōt - pōt "ลักษณะของสิ่งกลม ๆ ใหญ่ติดอยู่"

ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ (มีวรรณ, 2523)

- อ : (pəm) pək - lək "(ป้อม) เล็ก ๆ"
 u : (pəm) puk - luk "(ป้อม) กะปุกหลุก, จ้ามา"
 o : ไม่มีคู่เทียบ

ภาษาไทยถิ่นใต้ ไม่มีข้อมูลที่เป็นคู่เทียบที่ชัดเจนภาษาระงว (Gregerson, 1984)

- อ : tabloy "ลักษณะก้อนหินขนาดเล็ก"
 u : tablux "ลักษณะฟักทองขนาดกลาง"
 o : tabloy "ลักษณะดวงจันทร์ขนาดใหญ่"

จากการพิจารณาการเชื่อมโยงเสียงสระกับความหมายต่าง ๆ ในภาษาไทยเหนือตั้งที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่า การเชื่อมโยงในบางกรณีเราสามารถวิเคราะห์หาเหตุจูงใจทางสรีรศาสตร์ได้อย่างชัดเจน แต่มีบางกรณีที่มีความขัดแย้งกับลักษณะทางสรีรศาสตร์ การพิสูจน์ความเป็นสากลของการเชื่อมโยงเสียงสระกับความหมายด้วยข้อมูลจากภาษาอื่น ๆ ถึงแม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า เป็นการพิสูจน์ความเป็นสากลได้ในระดับหนึ่ง

5.3.2 พยางค์ต้นพยางค์

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงสีกลักษณะของเสียงพยางค์ต้นกับความหมาย โดยลำดับตามเสียงพยางค์แต่ละประเภทดังนี้

5.3.2.1 พยางค์กึ่งสระ

ในตอนี่ 4.1.1 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยางค์ w j กับความหมาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- w ก. แสดงการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับลม
- ข. แสดงความรู้สึกปั่นป่วน
- ง. แสดงลักษณะกว้าง

- j ก. แสดงการเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่างนุ่มนวล
- ข. แสดงความรู้สึกที่เกิดขึ้น ไม่รุนแรง
- ค. แสดงลักษณะแคบเล็กหรือเป็นเส้นสาย
- ง. แสดงลักษณะสภาพที่อ่อนนุ่ม, เบา

การที่เสียงพยางค์กึ่งสระทั้งสองแสดงความหมายดังกล่าวนี้ได้ นั้น อาจอาศัยลักษณะของการเปล่งเสียงบางประการคือ ". . . ภาย
ในช่องปาก อวัยวะที่เกี่ยวข้องในการออกเสียงจะเคลื่อนเข้าหากันไม่มากนัก ลม
จากปอดสามารถผ่านออกไปได้โดยสะดวก ไม่เกิดเสียงเสียดแทรกขึ้นในการเปล่ง
เสียงชนิดนี้. . . เสียงเปิดนี้มีลักษณะทางเสียงคล้ายกับเสียงสระ. . ." (กัลยา
ดิงศกัทธิย์, 2526 : 94)

5.3.2.1.1 การเชื่อมโยง w กับความหมายการเคลื่อนไหว

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

w แสดงการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับลมได้ เพราะอาศัยลักษณะที่ลมออกจากปอดสามารถผ่านออกทางช่องปากไปได้โดยสะดวก ประกอบกับการที่ต้องห่อริมฝีปากให้กลมขณะเปล่งเสียง ทำให้ไปตรงกับธรรมชาติของคนที่ว่าขณะเป่าลมก็มักจะมีการห่อปากเพื่อให้เป่าลมได้แรงขึ้น โดยอาศัยลักษณะดังกล่าวนี้เจ้าของภาษาจึงมีเหตุจูงใจที่เหมาะสมในการเชื่อมโยงกับความหมายดังกล่าว

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาไทยอีสาน (ผู้วิจัย)

(pǎw) wá - wá 'ปลิวพริ้วอย่างชงต้องลม'

ภาษาไทยใต้ (เปรมินทร์, 2530)

(luk) wu - wu 'ไฟลุกหวิวๆ, เสียงลม'

ภาษาไทยกลาง

(pliw) wòn 'ปลิวว่อน'

(phát) wùp 'พัดวูป'

ภาษาญัฮกร (Theraphan, 1987)

(nciem phar) wær - wær 'นกบิน แว็บๆ'

(nciem phar) won - won 'นกบิน ว่อน'

5.3.2.1.2 การเชื่อมโยง พ กับความรู้สึกที่ปั่นป่วน

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

พ สามารถแสดงความรู้สึกที่ปั่นป่วนได้นั้นอาจเกิดจากการที่เชื่อมโยงความหมายแรกทีกล่าวถึงแล้วคือ การเคลื่อนไหวของลมเข้ากับลักษณะความรู้สึกที่ปั่นป่วน นับว่าเป็นการเชื่อมโยงที่มีเหตุผล เพราะโดยธรรมชาติของลมแล้วจะต้องเกิดการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จึงจะถือว่าเป็นลมได้

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (จากผู้วิจัย) เช่น

(thòŋ pùn) wùn-wùn ‘ท้องปั่นป่วน’

ภาษาไทยใต้ (เปรมินทร์, 2530)

(junn) wa: - wa: ‘ยื่นท่าทางกระวนกระวาย’

5.3.2.1.3 การเชื่อมโยง พ กับความหมายกว้าง

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่ พ สามารถแสดงลักษณะกว้างได้นั้นอาจเกิดจากการเชื่อมโยงลักษณะที่ลิ้นเคลื่อนตัวถอยเข้าหาเพดานอ่อนจึงทำให้ช่องปากกว้างขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า พ มักจะปรากฏร่วมกับสระหลังซึ่งมีขนาดของช่องปากกว้าง เพื่อแสดงความหมายดังกล่าวร่วมกัน ในภาษาอื่นๆ อาจใช้พยัญชนะอื่นๆก็ได้

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

(fa caeŋ) caaŋ - paan ‘ฟ้าแจ้ง โปรง’

ภาษาไทยใต้ (เปรมินทร์ 2530)

won - waan ‘โหว อย่างบ้านไม้ได้มุงหลังคา’

ภาษาไทยกลาง

(pēt) loon - cōon ‘เปิดโล่งโจ้ง’

(pēt) ʔàa - sàa ‘เปิดอ้าซ่า’

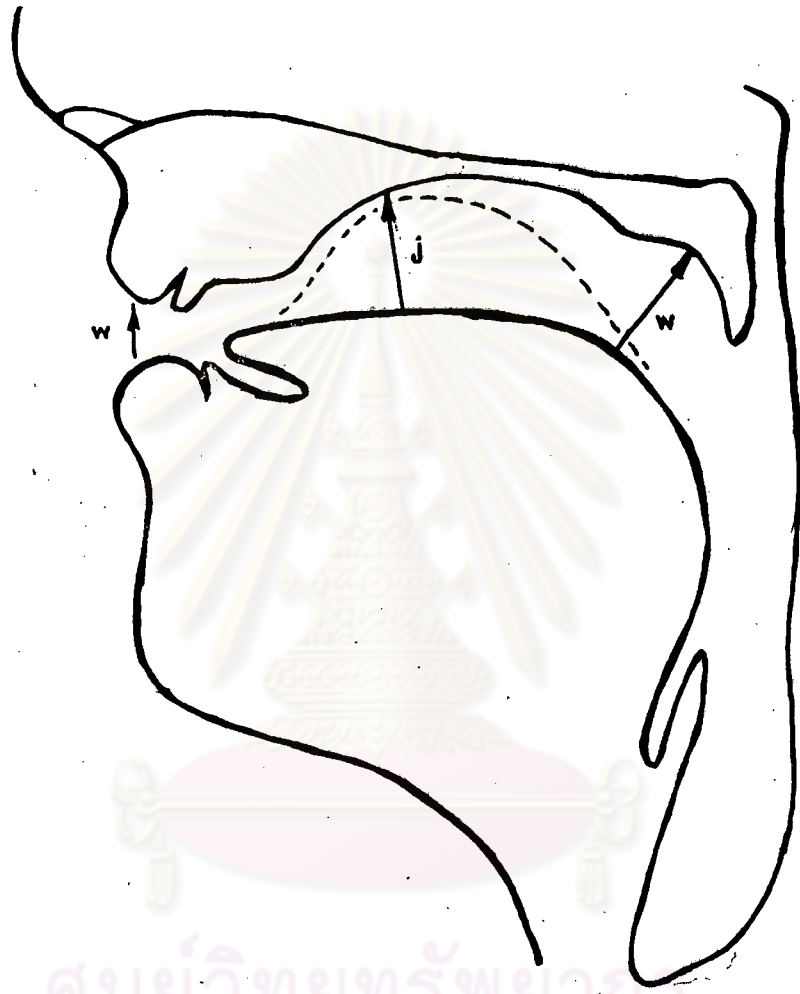
ภาษาญัฮกุร (Theraphan, 1987)

cróoc ‘ว่างเปล่าอย่างที่สุด’

5.3.2.1.4 การเชื่อมโยง j กับความหมายบอกการเคลื่อนไหว

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่ j สามารถแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวขึ้นลงได้นั้นอาจเกิดจากการเชื่อมโยงลักษณะที่ตัวของลิ้นจะถูกยกขึ้นสู่เพดานแข็งซึ่งเป็นจุดที่สูงที่สุดในช่องปาก ลองเปล่งเสียงว่า jon-jon จะรู้สึกวาลิ้นมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงจากเพดานแข็ง ซึ่งแตกต่างจากการเคลื่อนไหวของลิ้นขณะเปล่งเสียง w ซึ่งโคนลิ้นจะเป็นตัวเคลื่อนถอยไปสู่เพดานอ่อน และยังคงห่อริมฝีปากอีกด้วย ดังนั้นการใช้ j แสดงลักษณะการเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่างนุ่มนวล จึงเหมาะสมมากกว่าที่จะใช้ w แสดง ฐานกรณ์ที่ใช้ในการเปล่งเสียงพยัญชนะทั้งสองนี้แสดงได้ดังภาพที่ 6

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 6 แสดงฐานกรณ์ของเสียงพยัญชนะกึ่งสระ พ, ฦ

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

(tèn) ɲək - ɲək ‘เต็น เหยาะๆ’

(tənn) ɲup ‘สะตุง โหยง’

ภาษาไทยใต้ (เปรมินทร์, 2530)

juəp - juəp ‘ยวบ ๆ เพียบ ๆ’

juŋ - juŋ ‘หาบของ ยวบ’

ɲuəp - ɲuəp ‘เพียบ ๆ อย่างคานไม้ที่หาบของหนัก’

ɲut - ɲut ‘อาการกระดูกอย่างท่อนเบ็ดเมื่อปลากินเหยื่อ’

ɲək - ɲək ‘(วัง) เหยาะ ๆ’

ภาษาไทยเชียงใหม่ (มีวรรณ, 2523)

(ten) joŋ - joŋ ‘เต็น โย่งๆ’

ภาษาจ้วง (ปราณี, 2535)

(ti:w) juk - juk ‘เต็น หยองๆ’

ภาษาญัฮกร (Theraphan, 1987)

juəp - juəp ‘ไหวยวบยวบเช่นกิ่งไม้’

kəjok - kəjok ‘วัง เหยาะๆ’

joŋ - joŋ ‘ไม้คาน อ่อนยวบๆ’

ภาษาเข่า (สุดจิตต์, 2534)

jaw - ʔ - jaw ‘ขย่มขึ้นลง’

ɲwɔŋ - ʔ - ɲwɔŋ ‘คลานกระดุกๆ’

จากการที่มีการใช้ *j* หรือ *ɲ* แสดงการเคลื่อนไหวในแนวดิ่งใน
หลายๆภาษาเช่นนี้ จึงน่าจะเชื่อได้ว่า อาจมีความเป็นสากลในระดับสัทวิทยาได้

5.3.2.1.5 การเชื่อมโยง *j* กับความหมายบอกรูปร่างที่เป็นเส้นสาย

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

อาจเป็นการเชื่อมโยงจากลักษณะการเปล่งเสียง โดยที่ลิ้นส่วนหน้า
ถูกยกขึ้นไปใกล้กับเพดานแข็งมาก ทำให้เกิดเป็นช่องเล็กๆระหว่างลิ้นกับเพดานแข็ง
อาจเป็นด้วยเหตุผลดังกล่าว เจ้าของภาษาจึงเชื่อมโยงกับความหมายนี้ได้

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาไทยกลาง

pen sǎaj hòj rajoŋ-rajaan

‘เป็นสายห้อย ระโยง ระยาง’

ɲu luəj juá-jiá

‘งูเลื้อย ยัวเยี้ย’

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

ɲwǐj ɲáam - ɲaan

‘ห้อย ระโยง ระยาง’

ภาษาไทยใต้ (เปรมินทร์, 2530)

กวน - กวน ‘ยุ่งเหยิง’

บุก - บุก ‘บุกบย’

ภาษาญีกร (Theraphan, 1987)

jaan - jaan ‘ยานโทองเทง’

joot - joot ‘ไหลยี้ดๆ’

laja - lajumt ‘มดไต ยิวเยย’

ภาษาเข่า (สุดจิตต์, 2534)

กวน - ก - กวน ‘ยิวเยย’

5.3.2.1.6 การเชื่อมโยง จ กับความรู้สึกที่ไม่รุนแรงก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่ จ สามารถแสดงความรู้สึกที่เกิดขึ้นไม่รุนแรงได้นั้นน่าจะเกิดจากการเชื่อมโยงมาจากลักษณะการเปล่งเสียงที่ลมผ่านออกมาโดยสะดวก ความรู้สึกที่ถูกถ่ายทอดด้วย จ จะเป็นความรู้สึกที่ไม่รุนแรงนัก ผิดกับความรู้สึกที่ถูกถ่ายทอดด้วยพยัญชนะกัก ซึ่งจะรุนแรงกว่า (ดูในตอนที่ 5.3.2.5)

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่นภาษาลาว (ผู้วิจัย)

(khán) nup - nup ‘คันยิบๆ’

(puát) tup - tup ‘ปวด ตุ่มๆ’

ภาษาไทยกลาง

(khan) jip - jip 'คั้นยิบ ๆ'
 (puat) tup - tup 'ปวดตูป ๆ'

ภาษาญีฮูกรู (Theraphan, 1987)

juut - juut 'เจ็บหนีบๆ'
plaap - plaap 'เจ็บปลาบๆ'

ภาษาเข่า (สุดจิตต์, 2534)

naw - η - naw 'คั้นยิบๆ'

5.3.2.1.7 การเชื่อมโยง ฦ กับสภาพอ่อนน้ิมก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่ ฦสามารถแสดงสภาพที่อ่อนน้ิมได้นั้น น่าจะเกิดจากการเชื่อมโยงมาจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียงที่ลมสามารถผ่านออกได้โดยสะดวก ไม่มีการกักลมแต่อย่างใด ถ้าการเปลี่ยนแปลงเสียงมีลักษณะการกักลมจะถูกนำไปถ่ายทอดสภาพที่แข็งหรือแน่น(ดูใน 5.3.2.5)

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาไทยใต้ก็มีการใช้ ฦ หรือ w แสดงสภาพอ่อนน้ิม และใช้พยัญชนะกักแสดงสภาพแข็ง (เปรมินทร์, 2530)

jon - jon 'ลักษณะยุ่น น้ิม ยุ่ย'
wæm - wæm 'ลักษณะอ่อนน้ิม'
khæk - khæk '(แข็ง) เป๊ก'

ภาษาจ้วง (ปราณี, 2535)

(jon) jen - jen ‘เปื่อยและ’

(jon) jan - jan ‘เปื่อยและมาก’

สรุปได้ว่า พยัญชนะกึ่งสระสามารถที่จะแสดงความหมายต่าง ๆ ได้นั้น เกิดจากการเชื่อมโยงสัทลักษณะของเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของการเปล่งเสียงเข้ากับความหมาย ซึ่งอาจอธิบายได้ในทางสัทศาสตร์ และยังพบได้ว่าการเชื่อมโยงในลักษณะเดียวกันในบางภาษาอีกด้วยซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะที่อาจเป็นสากลได้ในระดับหนึ่ง

5.3.2.2 พยัญชนะเสียดแทรก

ในตอนที่ 4.1.2 ได้แสดงให้เห็นว่า พยัญชนะเสียดแทรกทำหน้าที่สื่อความหมายดังนี้

- ก. แสดงเสียงที่เกิดจากการเสียดสี
- ข. แสดงลักษณะของสิ่งที่แซมขึ้นมาเป็นซี่ๆ
- ค. แสดงพื้นผิวที่หยาบขรุขระ
- ง. แสดงความรู้สึกระคาย

5.3.2.2.1 การเชื่อมโยงพยัญชนะเสียดแทรกกับความหมายว่าเป็นเสียงที่เกิดจากการเสียดสี

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่พยัญชนะเสียดแทรกสามารถแสดงความหมายดังกล่าวนี้ได้ อาจมีเหตุจูงใจมาจากลักษณะของคลื่นเสียง ซึ่งเกิดจากลักษณะการเปล่งเสียงแบบแคบ (close approximation) โดยอวัยวะส่วนที่เกี่ยวข้องจะ

เคลื่อนเข้ามาอยู่ใกล้กันมาก เมื่อลมผ่านบริเวณนั้นออกมาจะเกิดเป็นเสียงเสียดแทรกหรือเสียงซ่า (noise) ขึ้น (กัลยา ดิงศภักดิ์, 2526 : 81)

โดยอาศัยลักษณะของเสียงที่เป็นเสียงซ่านี้จึงถูกนำไปเชื่อมโยงกับความหมายทั้ง 4 ประการข้างต้น และจะเห็นได้ว่าคุณความหมายแต่ละประการจะมีลักษณะบางอย่างที่เชื่อมโยงกันอยู่ คือลักษณะที่ไม่เรียบลื่น

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ข้อมูลจากผู้วิจัย)

เสียงเสียดสี : san khi mu:k fwt-fwt 'สิ่งน้ำมูกพืด ๆ'

สิ่งที่เป็นที่ : na:m si sa:k-xa:k 'หนามแซมกันขึ้นมา'

ขรุขระ : sa: xa:k-xa:k '(ผิว) สากมาก'

ระคาย : ไม่มีข้อมูล

ภาษาเข่า (สุดจิตต์, 2534)

เสียงเสียดสี : fɔ - n - fɔ 'เสียงพืดพาด'

sɛt - n - sɛt 'เสียงฝนมีด'

สิ่งเป็นที่ : ไม่มีข้อมูล

ขรุขระ : ไม่มีข้อมูล

ระคาย : ไม่มีข้อมูล

อาจกล่าวได้ว่า พยัญชนะเสียดแทรกที่แสดงความสัมพันธ์กับความหมายว่าเป็นเสียงเสียดสี จะเป็นไปตามลักษณะสากลมากกว่าความหมายอื่น และควรจะได้มีการค้นคว้าเพื่อพิสูจน์ในภาษาอื่น ๆ อีก

5.3.2.3 พยัญชนะข้างลิ้น

ในตอนที 4.1.3 ได้แสดงให้เห็นว่า พยัญชนะข้างลิ้นทำหน้าที่แสดงความหมายดังนี้

ก. แสดงการเคลื่อนไหวที่ลิ้นไหล

ข. แสดงพื้นผิวที่ลิ้นเรียบ

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่พยัญชนะข้างลิ้นสื่อความหมายดังกล่าวนี้ได้ อาจเกิดจากการเชื่อมโยงลักษณะของการเปล่งเสียงบางประการคือ "ในการเปล่งเสียงข้างลิ้น . . . ภายในช่องปากลมจากปอดถูกปิดกั้นตรงกลางของปาก . . . ลมจะผ่านออกมาทางด้านข้างของบริเวณที่ปิดกั้นนั้น . . ." (กัลยา ดิงศภักดิ์, 2526 : 93)

จากการที่ถึงแม้ลมจะถูกปิดกั้นด้วยการยกปลายลิ้นขึ้นไปแตะปุ่มเหงือก ลมก็สามารถเล็ดลอดออกมาด้านข้างได้อย่างต่อเนื่อง อาจเป็นด้วยลักษณะที่ลมสามารถเล็ดลอดออกมาได้โดยต่อเนื่องนี้เองที่ถูกนำไปเชื่อมโยงกับความหมายดังข้างต้น อันที่จริงในการเปล่งเสียง *ฟ* และ *จ* ลมก็ออกมาได้โดยสะดวกและต่อเนื่องเช่นกัน จึงน่าจะแสดงความหมาย "ลิ้นไหลหรือลิ้นเรียบ" ได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม *ฟ* และ *จ* เท่าที่พบจะไม่ถูกนำไปเชื่อมโยงกับความหมายดังกล่าวเลย ดังข้อมูลจากภาษาต่อไปนี้

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

<u>ภาษาลาว</u>	(ผู้วิจัย)
(lǎj) <u>lut</u> - <u>lut</u>	‘ไหลอย่างเลือดไหลพรูออกมา’
(mǎn) <u>lut</u> - <u>lut</u>	‘ลื่นอย่างจับปลาแล้วหลุด’
(mǎk) <u>lɔ̄j</u> - <u>lɔ̄j</u>	‘หมุนได้คล่องอย่างใบพัด’

ภาษาถิ่นเชียงใหม่ (มีวรรณ, 2525 : 97)

(lǎj) lo - lo 'ไหลแบบพุ่งไปแรง ๆ'

(lǎj) lwaat - lwaat 'ไหลเชี่ยว'

ภาษาจ้วง (ปราณี, 2535)

(lau) lwa:t - lwa:t 'ล้นมาก'

ภาษาญ้อกร (Theraphan, 1987)

lor - lor 'งูเลื้อย อย่างรวดเร็ว'

lələok - lələaj 'หมด เกลี้ยง'

ภาษาเย้า (สุดจิตต์, 2534)

lu - n - lu 'ไหลริน'

luj - n - luj 'งูเลื้อย อย่างรวดเร็ว'

lun - n - lun 'งูเลื้อย อย่างรวดเร็ว'

ผู้วิจัยขอสรุปและเสนอว่าพยัญชนะข้างลิ้นในคำแสดงภาพลักษณ์จะ

แสดงความหมาย "ล้นไหลและล้นเรียบ" มีความเป็นสากลในระดับสถิติ

5.3.2.4 พยัญชนะกัก

ในตอนี่ 4.1.4 ได้แสดงให้เห็นว่าพยัญชนะกักทำ

หน้าที่แสดงความหมายดังนี้

- ก. แสดงเสียงระเบิดหรือเสียงกระทบของแข็ง
- ข. แสดงการเคลื่อนไหวที่กระตุกและแรง
- ค. แสดงรสชาติที่แรง

- ง. แสดงกลิ่นที่แรง
- จ. แสดงความรู้สึกรุนแรง
- ฉ. แสดงสภาพแข็ง หนัก แน่น
- ช. แสดงสีแสงที่สดใส-ไม่สดใส

การที่พยัญชนะก็สามารถแสดงความหมายเหล่านี้ได้ อาจเกิดจากการเชื่อมโยง ลักษณะของการเปล่งเสียงดังนี้คือ "ในการเปล่งเสียงกัก (stop) หรือเสียงระเบิด (plosive) ลมจากปอดจะขึ้นไปช่องจมูกไม่ได้ และในช่องปากทางเดินของลมจะถูกปิดกั้นสนิทชั่วระยะหนึ่ง จากนั้นอวัยวะที่ปิดกั้นจะเปิดออกจากกันอย่างรวดเร็ว ลมที่ถูกกักไว้จะพุ่งออกมา. . ." (กัลยา ดิงศภัทย์, 2526 : 91)

5.3.2.4.1 การเชื่อมโยงกับแสดงเสียงระเบิดหรือกระทบของแข็ง

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

เสียงระเบิดและเสียงที่เกิดจากการกระทบของแข็ง เป็นเสียงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ดังนั้นการใช้เสียงพยัญชนะระเบิดมาถ่ายทอด จึงนับว่าเสียงในธรรมชาติที่สุด ในภาษาอื่น ๆ ก็จะใช้พยัญชนะกักแสดงเสียงเช่นนี้ด้วย

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

ระเบิด : paàn - pàan 'ปังๆ'

กระทบ : pín 'ปัง'

ภาษาญีฮกร (Theraphan, 1987)

ระเบิด : priɑŋ - priɑŋ 'เปรี้ยวๆ'

กระทบ : prɪŋ - prɑŋ 'เสียงถ้วยชามกระทบกัน'

ภาษาเข่า (สุดจิตต์ 2534)

ระเบิด : paŋ - ŋ - paŋ 'ปังปัง'

กระทบ : plɑŋ - ŋ - plɑŋ 'เสียงกาละมังตก'

ภาษาญี่ปุ่น (Hamano, 1986)

ระเบิด : put to 'เสียงพายุลม'

กระทบ : paɑŋ to 'เสียงตีฉาบ'

5.3.4.2 การเชื่อมโยงกับการเคลื่อนไหวแบบกระตุก

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การเคลื่อนไหวแบบกระตุกที่ค่อนข้างแรงนั้นในตอนแรกจะมีอาการหยุดนิ่งก่อน แล้วจึงเคลื่อนไหวขึ้นอย่างรวดเร็วและแรง การใช้เสียงพยัญชนะระเบิดมาถ่ายทอดลักษณะการเคลื่อนไหวเช่นนี้ จึงนับว่ามีความเหตุผล

นอกจากนี้ยังได้พบว่า พยัญชนะกักที่มีกลุ่มลม

(aspirated stop) จะแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวที่รุนแรงน้อยกว่าพยัญชนะกักที่ไม่มีกลุ่มลม (unaspirated stop) การแสดงความหมายที่แตกต่างกันเช่นนี้ เกิดจากลักษณะการเปล่งเสียงที่แตกต่างกันคือ "การเริ่มต้นของการสั้นทองเส้นเสียง หลังจากที่อยู่วะที่ปิดกั้นทางเดินของลมในช่องปากเคลื่อนตัวออก

จากกันนั้นในกรณีของเสียงกักไม่มีกลุ่มลม เส้นเสียงจะเริ่มสั่นทันทีที่อวัยวะที่ปิดกันทางเดินของลมในช่องปากเคลื่อนตัวออกจากกัน แต่ในกรณีของเสียงกักมีกลุ่มลมนั้นเมื่ออวัยวะที่ปิดกันทางเดินของลมในช่วงปากเคลื่อนตัวออกจากกัน เส้นเสียงจะไม่สั่นอยู่ชั่วขณะหนึ่ง แล้วจึงเริ่มสั่น (กัลยา ติงศัททีย์, 2526 : 92) เป็นไปได้ว่า ลักษณะของการมีกลุ่มลมหรือการเริ่มสั่นของเส้นเสียงที่ช้ากว่านี้ถูกนำไปเชื่อมโยงกับความรุนแรงที่น้อยกว่า

เกี่ยวกับเรื่องนี้ คิม (Kim, 1977) ได้ศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาเกาหลีพบว่า พยัญชนะกักมีกลุ่มลมกลับ แสดงลักษณะการเคลื่อนไหวที่รุนแรงและรวดเร็วกว่าพยัญชนะกักไม่มีกลุ่มลม ซึ่งผลการศึกษาของเขานี้เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับความสัมพันธ์ในภาษาไทยเหนือ ตัวอย่างเช่น

pinkul (หมุน) ตั้ว
p'inkul (หมุน) ตั้ว แรงกั้น เร็วขึ้น
phinkul เช่นเดียวกับกับ p'inkul

ด้วยข้อค้นพบที่ขัดแย้งกับภาษาอื่น ๆ เช่นนี้ เขาจึงกล่าวว่า ". . .the correlation between the phoneme alternation and the resulting connotation shift in Korean is different from those observed in other languages, thus invalidating any claim that such correlation is universal." (ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนเสียง (ในคำแสดงภาพลักษณ์) กับความหมายที่เปลี่ยนไปในภาษาเกาหลีนี้แตกต่างจากที่ได้สังเกตไว้ในภาษาอื่น ๆ ดังนั้นจึงเป็นการลบล้างการกล่าวอ้างที่ว่าลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะสากล) ข้อมูลจากภาษาอื่นเท่าที่ผู้วิจัยหามาได้ยังไม่อาจที่จะพิสูจน์ในเรื่องนี้ได้

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

(san) thut - thut 'ดั้น ปัดๆ'

ภาษาจ้วง (ปราณี, 2535)

(nin) dup - dup 'สั้น แด็กๆ'

ภาษาญั๊กกร (Theraphan, 1987)

ʔuuc - ʔuuc 'ลูกหมาดั้น กระแต่วๆ'

dik - dik 'หางหมาสั้น ดิกๆ'

ภาษาเข่า (สุดจิตต์ 2534)

dit - n dit 'ดั้น ปัดๆ'

thin - n - thin 'ดั้นแด็กๆ'

5.3.4.3 การเชื่อมโยงพยัญชนะกักกับรสที่แรง

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่พยัญชนะกักถูกนำมาถ่ายทอดรสชาติที่แรงได้

อาจเกิดจากการที่เจ้าของภาษารู้สึกว่ารสชาติที่แรงนั้นจะมากกระทบประสาทสัมผัสในการรับรู้รสชาติค่อนข้างเร็วและแรง ดังนั้นการใช้พยัญชนะระเบิดหรือกัก ซึ่งมีลักษณะการเปล่งเสียงที่เปิดช่องปากออกอย่างรวดเร็วและแรงมาถ่ายทอดลักษณะรสชาติที่แรงเช่นนี้ จึงนับว่าเหมาะสมกว่าการใช้เสียงพยัญชนะอื่น ๆ

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่นภาษาลาว (ข้อมูลจากผู้วิจัย)(sōm) caàw - caàw 'เปรี้ยวจัด'(khǒm) caàw - caàw 'ขมจัด'

และถ้าเป็นรสชาติที่ไม่แรงมักจะใช้พยัญชนะข้างสั้น

waän ʔəm - ləm 'หวานปะแล่มๆ'caän cùt - lùt 'จัดมาก'ภาษาไทยใต้ (ข้อมูลจากเปรมินทร์, 2529)(plīaw) plæt - plæt 'เปรี้ยวจัด'(khǒm) phæk - phæk 'ขมปี้'

และถ้าเป็นรสชาติที่ไม่แรงจะใช้พยัญชนะที่ไม่ใช่พยัญชนะกัก

(waän) lian - lian 'หวานปะแล่มๆ'(cùt) nit - nit 'จัดมาก'ภาษาญัฮกร (Theraphan, 1987)kríic '(ขม)ปี้'kəló̯m - kəló̯m '(หวาน)ปะแล่มๆ'

5.3.4.4 การเชื่อมโยงพยัญชนะกักกับกลั่นที่แรง

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่พยัญชนะกักถูกนำมาถ่ายทอดลักษณะของกลั่นที่แรงได้นั้น อาจเกิดจากการเจ้าของภาษารู้สึกได้ว่ากลั่นที่แรงนั้นจะมากกระทบประสาทสัมผัสค่อนข้างแรงและเร็ว ดังนั้นจึงต้องใช้พยัญชนะกักเช่นเดียวกันกับการถ่ายทอดรสชาติที่แรงดังได้กล่าวถึงแล้ว

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ข้อมูลจากผู้วิจัย) เช่น

(měn) təŋ - təŋ ‘เหม็นฉิ่ง’

และถ้าเป็นกลั่นที่ไม่แรงนักจะใช้พยัญชนะนาสิก ŋ หรือ

พยัญชนะเสียดแทรก h เช่น

(měn) ŋət - ŋət ‘เหม็นกลิ่นปัสสาวะ’

(hǒm) huj - huj ‘หอมฉุย’

ผู้วิจัยพบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงกลั่นในภาษาอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะใช้พยัญชนะกักแสดงกลั่นที่แรง แต่ก็ใช้ h และ ŋ เพื่อแสดงกลั่นทั้งที่แรงและไม่แรงได้ แต่ถ้าเป็นพยัญชนะกักแล้ว จะต้องเป็นกลั่นที่แรงเท่านั้น

ภาษาจ้วง (ข้อมูลจาก ปราณี , 2529 :80, 81)

(hjuŋ) pjŋŋ - pjŋŋ ‘จุนมาก’

(hau) ŋaau - ŋaau ‘เหม็นโฉ’

(pjaan) nu - nu ‘หอมพุ่ง’

ภาษาไทยใต้ ผู้วิจัยพบว่าคำที่แสดงกลิ่นมีทั้งพยัญชนะกักและ
พยัญชนะเสียดแทรก h แต่ถ้าเป็นกลิ่นที่ไม่แรงจะใช้พยัญชนะข้างลิ้น (ข้อมูลจาก
เปรมินทร์ , 2529 : 159-160)

(min) khlon - khlon 'เหม็นฉิ่ง'

(min) haj - haj 'เหม็นโฉ'

(min) høj - høj 'เหม็นโฉ'

(hom) lin - lin 'หอมมาก'

ภาษาญ้อกร (Theraphan, 1987)

túj - túj 'เหม็น ตัด'

ruán - ruán 'หอมกรุ่น'

จากตัวอย่างที่นำมาแสดงนี้จะเห็นได้ว่า พยัญชนะกักจะแสดงกลิ่นที่แรง
ซึ่งในเรื่องนี้อาจมีความเป็นสากลได้ในระดับสถิติ

5.3.4.5 การเชื่อมโยงพยัญชนะกักความรู้สึกที่รุนแรง

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่พยัญชนะกักถูกนำมาใช้เมื่อถ่ายทอดความรู้
สึกที่รุนแรงเช่น เจ็บ ปวด หรือเย็นจัด ได้นั้นอาจเกิดจากการเชื่อมโยงในลักษณะ
เดียวกันกับการเชื่อมโยงระหว่างพยัญชนะกักกับกลิ่นที่แรงหรือรสที่แรง เพราะ
พยัญชนะกักจะแสดงความหมายว่า รุนแรงอยู่ด้วยเสมอ

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาไทยกลาง

(puāt)	<u>tup</u> - <u>túp</u>	ปวด	ตูป - ตูป
(cēp)	<u>cít</u> - <u>cít</u>	เจ็บ	จิด - จิด
(jen)	<u>ciap</u>	เย็น	เจียบ

และอาจเป็นไปได้ว่า (puat) nup - nup หนีบๆ อาจจะรุนแรงน้อยกว่า tup-tup ตูปๆ

ภาษาญัฮกร (Theraphan, 1987)

plaap - plaap ‘เจ็บปลาบๆ’

ในเรื่องนี้ผู้วิจัยขอเสนอไว้เป็นข้อสังเกตเพื่อการพิสูจน์ในภาษาอื่นๆต่อไป

5.3.4.6 การเชื่อมโยงพยัญชนะกักกับสภาพแข็ง หนัก แน่น

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

คำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงภาพแข็ง หนัก แน่น

จะต้องมีพยัญชนะต้นและท้ายพยางค์เป็นเสียงกัก การที่พยัญชนะกักถูกนำมาถ่ายทอดสภาพแข็ง หนัก แน่นได้ จึงอาจเนื่องมาจาก ลักษณะการเปล่งเสียงของพยัญชนะประเภทนี้ที่^๕ต้องมีการกักลมอย่างสนิทแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยัญชนะท้ายเสียงกักจะไม่มี การปล่อยลม (unreleased) ดังนั้นจึงทำให้เจ้าของภาษารู้สึกถึงความแข็ง หนัก แน่น ที่เกิดขึ้นภายในช่องปากได้ ผิดกับการเปล่งเสียงพยัญชนะ *j* ซึ่งแสดงลักษณะอ่อนนุ่มหรือเบาอย่างเห็นได้ชัด เพราะการเปล่งเสียง *j* นั้น จะไม่มีการปิดกั้นลม ลมจะผ่านออกมาได้สะดวกทำให้เจ้าของภาษาไม่มีความรู้สึกว่ามี ความแข็ง หนัก หรือแน่นภายในช่องปากแต่อย่างใด

คำแสดงภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อีกประเภทหนึ่งคือ คำ
 ที่แสดงสภาพติง คำประเภทนี้จะมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกเสมอ การที่เสียงนา
 สิกแสดงสภาพติงได้นั้นอาจเนื่องมาจากลักษณะการเปล่งเสียงที่มีการกัก
 ลมอย่างสนิทแน่นภายในช่องปากคล้ายกับพยัญชนะกักแต่ปล่อยให้ลมออกทางจมูกได้
 ดังนั้นจึงเท่ากับว่าเป็นการลดความแน่น แข็งลงไป กลายเป็นสภาพติงได้ คำอธิบาย
 เช่นนี้เป็นเพียงข้อสังเกตเท่านั้น อาจมีข้ออธิบายที่ถูกต้องกว่า ซึ่งผู้วิจัยยังไม่ถึง

ช) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

แข็ง : (khǎŋ) kæk - dæk 'แข็ง เป็ก'

ติง : (khǎŋ) kæŋ - dæŋ 'ติง เปริยะ'

ภาษาไทยเชียงใหม่ (มีวรรณ 2523)

แข็ง : (khæŋ) kæk - dæk 'แข็ง เป็ก'

ติง : (khen) tiŋ - tiŋ 'ติง เปริยะ'

ภาษาไทยกลาง

แข็ง : khǎŋ pék 'แข็ง เป็ก'

ติง : khǎŋ pǎŋ 'แข็ง ปัง (แข็งน้อยกว่า เป็ก)'

แน่น : nǎn pūk 'แน่น ปึก'

หนัก : nāk túk 'หนัก ตก'

ภาษาญีฮูกร (Theraphan, 1987)

แข็ง : ไม่มีข้อมูล

แน่น : tɯp 'แน่น เปริยะ'

หนัก : throt - throt 'หนัก อัง'

ติง : ไม่มีข้อมูล

5.3.4.7 การเชื่อมโยงพยัญชนะกักกับสีแสงสดใส-ไม่สดใส

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกักรวมทั้งพยัญชนะประเภทอื่นกับความหมายบอกแสงสีนั้น มีผู้ให้คำอธิบายว่า พยัญชนะที่มีฐานริมฝีปาก ปุ่มเหงือกและเพดานแข็งจะแสดงสีแสงสดใส เพราะมีความถี่ก่าทอนสูง ส่วนพยัญชนะฐานเพดานอ่อนหรือเส้นเสียงมีความถี่ก่าทอนต่ำกว่าจะแสดงสีแสงไม่สดใส (Masson, 1952 : 39)

การแสดงความสัมพันธ์ในภาษาไทยเหนือมีลักษณะขัดแย้งกับคำอธิบายข้างต้น และข้อมูลในภาษาอื่นก็มีทั้งลักษณะขัดแย้งและไม่ขัดแย้ง

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

ดำ : (dam) pì - pì 'ดำปี'

ขาว : (khaaw) phaak- phaak 'ขาว โพลน'

ภาษาไทยกลาง

ดำ : (dam) pǐ 'ดำปี'

ขาว : (khaaw) cúa? 'ขาวจื้อ'

ภาษาจ้วง (ปราณี , 2529 : 83)

(nam) net - net 'ดำ ปี'

(man) nat - nat 'ดำ ปี'

(nam) pjw - pjw 'ดำ ปี้อ'

(hu) faj - fai 'หม่น มาก'

แต่ในคำที่แสดงสีแสงที่สดใสจะใช้พยัญชนะฐานเพดานอ่อนและ
เส้นเสียง เช่น

(hjo:ŋ) kjin - kjin ‘สว่าง มาก’

(ha:u) hjop - hjop ‘ขาว มาก’

ภาษาไทยใต้ (เปรมีนทร์ , 2529 : 150-167)

(mɔt) pi - pi ‘มีด สนิท’

(dam) mɔŋ - mɔŋ ‘ดำ กะด่ากะด่าง’

แต่ในคำที่แสดงสีแสงสดใสจะใช้พยัญชนะฐานเพดานอ่อน เช่น

(sǎj) klip - klip ‘ใส โปร่ง’

ภาษาญีฮกร (Theraphan, 1987)

ขาว : phuəl ‘ขาวโพลน’

ขาว : kun ‘ขาวโพลน’

ตัวอย่างจากภาษาญีฮกรแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า ทั้ง ph และ k ต่างก็ปรากฏในคำที่แสดงสีสดใสได้ ดังนั้นในจุดนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การเชื่อมโยงเสียงพยัญชนะต้นกับแสงสี อาจไม่มีลักษณะที่เป็นสากล

5.2.2.5 พยัญชนะนาสิก

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้พยัญชนะนาสิกเป็นพยัญชนะต้นปรากฏเป็นจำนวนน้อยมาก เท่าที่พบจะปรากฏในคำแสดงแสงสี ซึ่งได้กล่าวถึงแล้ว และปรากฏในคำเลียนเสียงที่เลียนเสียงชั้นจุมก

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การเปล่งเสียงพยัญชนะนาสิก ลมสามารถผ่านขึ้นมาทางช่องจุมกได้ ดังนั้นจึงเป็นการเชื่อมโยงที่มีเหตุผล

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

mɔ - mɔ ‘เสียงว้าวร้อง’

ɲæ - ɲæ ‘แแง แแง’

ภาษาญัฮกร (Theraphan, 1987)

moo - moo ‘เสียงว้าวร้อง’

pui - pui ‘แแง แแง’

การเชื่อมโยงพยัญชนะนาสิกกับเสียงที่นวมูก อาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะที่เป็น
สากล

5.3.3 พยัญชนะท้าย

พยัญชนะที่ปรากฏท้ายพยางค์ของคำแสดงภาพลักษณ์มี 3 ประเภทคือ
พยัญชนะกัก พยัญชนะนาสิก และพยัญชนะกึ่งสระ ซึ่งพยัญชนะแต่ละประเภทจะ
แสดงความสัมพันธ์กับความหมายแตกต่างกัน (ดู ตารางที่ 13)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภท พ.ท้าย	ชู	คา			จุมก	ลึน	ลัมยัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สมาก	ความรู้สึก
พ.กัก	หายไปเร็ว	สะทุด	-	ไม่ส่องเรือ	ไม่ฟุ้ง	หายไปเร็ว	แข็ง นึก	แรง
พ.นาสิก	ถึงวาน	ไม่สะทุด	-	ส่องเรือ	ฟุ้ง	คงอยู่ระยะ หนึ่ง	คิง	ไม่แรง
พ.กึ่งสระ	ไม่ถึงวาน	ไม่สะทุด	-	ส่องเรือ	-	-	-	-

ตารางที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพินทุชนะท้ายกับความหมาย (- แสดงว่าไม่ปรากฏ)

5.3.3.1 การเชื่อมโยงพยัญชนะท้ายกับความหมายบอกลักษณะ
เสียงธรรมชาติ

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (Theraphan, 1985) ได้ศึกษาความสั้นยาวของพยางค์ในภาษาไทย พบว่าพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกจะยาวกว่าพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกักเสมอ

ด้วยเหตุจงใจดังกล่าว พยัญชนะกักท้ายพยางค์ก็จะแสดงว่าเสียงได้หายไปอย่างสนิทและรวดเร็ว การที่พยัญชนะนาสิกท้ายพยางค์แสดงเสียงกักวานอยู่ระยะหนึ่งได้นั้นก็เนื่องมาจากลักษณะการเปล่งเสียงพยัญชนะนาสิกที่ลมสามารถจะผ่านออกมาทางจมูกได้ ส่วนทางช่องปากนั้นจะถูกกั้นอย่างสนิท การที่ลมทิ้งก็คือคลื่นเสียง สามารถออกมาทางจมูกได้ต่อไป จึงทำให้ผู้พูดรู้สึกได้ว่าเสียงจะมีลักษณะกักวานเพราะคลื่นเสียงขึ้นไปก้องอยู่ในช่องจมูก

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

kæk - kæk 'เสียงเคาะไม้แก๊กๆ'

kaej - kaej 'เสียงเคาะระฆัง'

ภาษาญีฮูกร (Theraphan, 1987)

chín 'เสียงตีฉิ่งดัง ฉิ่ง!'

cháp 'เสียงตีฉิ่งดัง ฉับ!'

5.3.3.2 การเชื่อมโยงพยัญชนะท้ายกับท่าทางเคลื่อนไหว

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่พยัญชนะท้ายเสียงกักถูกนำไปแสดงการเคลื่อนไหวที่สะดุดหรือหยุดลงอย่างรวดเร็วอาจเนื่องมาจากลักษณะของการเปล่งเสียง กล่าวคือ พยัญชนะกักท้ายพยางค์จะมีลักษณะการเปล่งเสียงที่ไม่มีการปล่อยลมออกมา (unreleased) จึงทำให้ผู้พูดรู้สึกได้ว่าการเคลื่อนไหวนั้นได้สะดุดหยุดลง ซึ่งแตกต่างจากคำที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก หรือกึ่งสระ

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

กัก : สะดุด (dìn) dæk - dæk ‘แต่็กๆ’

ไม่กัก : ไม่สะดุด (dìn) dæw - dæw ‘แต่่วๆ’

ภาษาญีฮัก (Theraphan, 1987)

กัก : สะดุด ndək - ndæk ‘ดุกดิก’

ไม่กัก : ไม่สะดุด kaaj - ləwaaaj ‘แต่่วๆ’

5.3.3.3.3 การเชื่อมโยงพยัญชนะท้ายกับความหมายบอกรส

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การที่เจ้าของภาษาไทเหนือใช้พยัญชนะท้ายเป็นเสียงกักในคำแสดงรสชาติที่แรงหรือไม่ดีนั้น อาจเป็นไปได้ว่าผู้พูดจะรู้สึกว่ารสชาติที่แรงมักจะมากกระทบกับประสาทสัมผัสอย่างแรง เร็ว และหายไปอย่างรวดเร็วด้วย จึงใช้พยัญชนะกักเป็นเสียงท้ายพยางค์ ส่วนรสชาติที่หวานจะใช้พยัญชนะนาสิกหรือกึ่งสระเพื่อแสดงว่ารสชาติยังคงอยู่ชั่วระยะหนึ่ง

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาไทยกลาง

(priaw)	<u>cít</u>	‘เปรี้ยว จัด’
(waan)	<u>cǎj</u>	‘หวาน จ้อย’

ภาษาไทยใต้ (จาก เปรมินทร์, 2530)

(pliaw)	<u>plæt</u> - <u>plæt</u>	‘เปรี้ยวมาก’
(khom)	<u>phaek</u> - <u>phaek</u>	‘ขมมาก’
(waan)	<u>lian</u> - <u>lian</u>	‘หวานมาก’

ภาษาญีอกร (Theraphan, 1987)

<u>kríc</u>	‘ขม ปี้’
<u>kəlom</u> - <u>kələm</u>	‘หวานปะแล่ม’

เห็นได้ว่า รสชาติที่แรงมักหายเร็วจึงใช้เสียงกักเป็นพยัญชนะท้าย

5.3.3.4 การเชื่อมโยงพยัญชนะท้ายกับลักษณะกลิ่น

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

คำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงกลิ่น โดยทั่วไปต้องใช้พยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกหรือกึ่งสระ เพื่อแสดงว่ากลิ่นฟุ้งกระจาย ด้วยเหตุที่มีความสั้นยาวของพยางค์มากกว่า พยางค์ที่เป็นพยางค์ตาย

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว (ผู้วิจัย)

měn tɯŋ - tɯŋ ‘เหม็น ลึง’

hóm huj - huj ‘หอมกรุ่น’

ภาษาญัฮกร (Theraphan, 1987)

túj - túj ‘เหม็น หึ่ง’

rwánk - rwánk ‘หอมกรุ่น’

5.3.3.5 การเชื่อมโยงพยัญชนะท้ายกับแสงเรือเรือ

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

คำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงสีแสงมีใสวาวหรือเรือเรือ มักจะมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกหรือกึ่งสระ เพราะลักษณะของเสียงนาสิกและกึ่งสระคลื่นเสียงจะไม่ถูกกักกัน ดังเช่น พยัญชนะกัก เจ้าของภาษาจึงนำมาเชื่อมโยงกับลักษณะของแสงที่วาวหรือเรือเรือ ซึ่งมีลักษณะที่ไม่ได้ถูกปิดกั้นการส่องแสงนั่นเอง

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาลาว

(ผู้วิจัย)

(dɛŋ) caaj - waaɰ ‘(แดง) ฉานอย่างเลือด’

(dǎŋ) cunɰ - khunɰ ‘(แดง) ฉายอย่างถ่านไฟ’

(sǎj) tīŋ - līŋ ‘(ใส) แจ้ว’

(sǎj) ɲàw - ɲàw ‘(ใส) แจ้วออกเขียว’

ภาษาผู้ฮกร (Theraphan, 1987)

rwǎŋ - rwǎŋ 'เหลือง เรือๆ'

lohǔŋ 'แดงอร่าม'

ในส่วนที่เป็นการเชื่อมโยงพยัญชนะท้ายกับความหมายนี้ ผู้วิจัยขอเสนอว่ามีความเป็นสากลในระดับสถิติ

5.3.4 วรรณยุกต์

ในตอนที 4.4 ที่เกี่ยวกับการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับความหมายนั้นได้ข้อสรุปว่า

วรรณยุกต์สูง	(ˊ)	} ทำหน้าที่ลดระดับ
วรรณยุกต์ต่ำขึ้น	(ˋ)	

วรรณยุกต์ต่ำ	(-)	} ทำหน้าที่เพิ่มระดับ
วรรณยุกต์สูงตก	กักเส้นเสียง (ˆ)	
วรรณยุกต์สูงตก	(ˋ)	

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การเชื่อมโยงเสียงวรรณยุกต์กับความหมายนี้เป็นการใช้

ลักษณะทางกลสัทศาสตร์คือ ระดับความถี่มูลฐาน (fundamental frequency) เป็นตัวแสดงความหมาย ซึ่ง โอฮาลา (Ohola, 1982: 83) และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาพบในหลาย ๆ ภาษาว่า ความถี่มูลฐานหรือความถี่ก่าตอนที่มึระดับสูงจะสัมพันธ์กับความหมาย "ลด" (diminutive) และถ้ามีระดับความถี่ต่ำจะสัมพันธ์กับความหมาย "เพิ่ม" (augmentative)

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาไทยกลาง

ก. (caj tèn) túp - túp 'ใจเต็น ตับ ตับ'

ข. (caj tèn) tūp - tūp 'ใจเต็น ตบ ตบ'

จากตัวอย่าง ก. ใช้วรรณยุกต์เสียงสูงทำให้รู้สึกได้ว่าใจเต็น
เบากว่าและเร็วกว่าใน ข. ซึ่งใช้วรรณยุกต์ต่ำ ทำให้รู้สึกว่าใจเต็นหนักกว่า
และช้ากว่า

ภาษาลาว (ข้อมูลจากผู้วิจัย)

ก. (nǎk) ʔon - pon หนักอึ้ง

ข. (nǎk) ʔōn - pōn หนักอึ้ง (มากกว่า ก.)

การเชื่อมโยงวรรณยุกต์ต่ำที่ให้ความรู้สึกหนักกว่า และวรรณยุกต์สูงที่ให้ความรู้สึก
เบากว่า เร็วกว่านี้ น่าจะเป็นลักษณะสากลในระดับสัทิตี

5.3.5 การซ้ำพยางค์

ในตอนที่ 4.5 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการซ้ำพยางค์
กับความหมายว่า ทำให้เกิดความหมายใน 3 ลักษณะคือ

- ก. การซ้ำพยางค์เพื่อแสดงว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายครั้งต่อ
เนื่องกัน
- ข. การซ้ำพยางค์เพื่อเป็นการเน้นความ
- ค. การซ้ำพยางค์เพื่อแสดงว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นในหลายลักษณะ
หรือสิ่งที่กล่าวถึงมีหลายสิ่งหลายลักษณะ

ก) คำอธิบายทางสัทศาสตร์

การซ้ำพยางค์เพื่อแสดงว่าเหตุการณ์เกิดหลายครั้งต่อเนื่องกัน
ด้วยการเปล่งเสียงหลายครั้ง นับว่ามีเหตุผลที่ชัดเจน

ข) ข้อมูลจากภาษาอื่น

ภาษาจ้วง (ข้อมูลจาก ปราณี , 2529)

- (nan) hjup - hjup 'สั่งจังกัก'
(t.sjan) ?at - ?at 'ร้องโหวกโหวก'
(hau) ŋa:u - ŋa:u 'เหม็นหึ่งหึ่ง'
(hum) suk - suk 'คันคะเยอ'

ภาษาญี่ปุ่น (ข้อมูลจาก Hamano, 1986 : 78)

- pin - pin to hippat-te 'สะบัด (ผ้า) พริ้ว พริ้ว'
pan - pan to tatai-te 'เคาะ ตับ ตับ'

ภาษาเซไม (Semai) (Diffloth, 1976 : 251)

- tustustus 'เสียงวิ้งติก ติก ติก'
dyc:lyc:l '(ลอย) ตุ่มปอง ตุ่มปอง'

ความหมายลักษณะที่สองของการซ้ำพยางค์ในคำแสดงภาพลักษณ์
ของภาษาไทยเหนือคือ การซ้ำพยางค์เพื่อช่วยเน้นว่า สิ่งที่กำลังพูดถึงมีลักษณะเช่น
นั้นจริง ๆ การซ้ำเพื่อความหมายเช่นนี้เกิดขึ้นกับคำประเภทแสดงรูปร่างลักษณะ
แสดงลักษณะพื้นผิวสัมผัส และแสงสี คำพวกนี้มิได้แสดงเหตุการณ์ ดังนั้นการ
เปล่งเสียงหลายครั้งจึงมิได้หมายความว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นต่อเนื่องหลายครั้ง
แต่อย่างใด

ภาษาไทยใต้ (ข้อมูลจาก เปรมินทร์ , 2529 : 103)

(ʔuan) phlæt - phlæt ' อ้วนมาก '

(piak) hi:ak - hia:k ' เปี้ย่มาก '

(mut) pi - pi ' มีดมาก '

ความหมายลักษณะที่สามของการซ้ำพยางค์คือ การแสดงว่า เหตุการณ์เกิดขึ้นในหลายลักษณะ หรือสิ่งที่กล่าวถึงมีหลายอันหลายรูปลักษณะ การแสดงความหมายเช่นนี้ ทำได้โดยการเปลี่ยนเสียงสระของรูปซ้ำให้แตกต่างจากรูปเดิม ซึ่งกระบวนการเช่นนี้พบได้ในหลาย ๆ ภาษา

ภาษาไทยกลาง

joŋ-jo-joŋ-jok ' เดิน ยงโย่ ยงยก '

ลักษณะการเดินในตัวอย่างจะมีหลายท่าทาง

rooŋ wuuŋ - waaŋ ' ร้อง วู้ย ว้าย '

ลักษณะเสียงที่ร้องจะมีหลายเสียง

ภาษาไทยใต้ (จาก เปรมินทร์ , 2529 : 113)

khəŋ - khæŋ ' หงิกงอ (หลายรูปลักษณะ) '

chun - chin ' เสียงกระหุงกระหนิง (หลายเสียง) '

duk - dik ' ท่าทางหลุกหลิก (หลายท่า) '

ภาษาเซไม (Semai) (จาก Diffloth, 1976 : 254)

klewuc - klewæc ' ท่าทางตะเกียกตะกาย (หลายท่า) '

praduk - pradæc ' เสียงฝนตกเปาะแปะ (หลายเสียง) '

mŋæy - mŋuy ' ภาพของหัวคนโผล่ที่โน่นที่นี้ (หลายคน) '

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การเชื่อมโยงระหว่างการซ้ำพยางค์ของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเนื้อกับความหมายนั้น พบได้ในภาษาอื่น ๆ และในภาษาต่างตระกูลกันอีกด้วยจึงน่าที่จะมีความเป็นสากลได้ในระดับสัณยัติ

5.4 สรุป

ในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในคำแสดงภาพลักษณ์ของภาษาไทยเนื้อนั้น เมื่อได้พิจารณากลไกหรือลักษณะทางเสียง ซึ่งใช้เป็นตัวเชื่อมโยงหรือเหตุจูงใจกับความหมายที่เกิดขึ้นแล้ว เห็นได้ว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะที่อาจอธิบายได้ และยังพบว่ามีการเชื่อมโยงที่คล้ายคลึงกันในภาษาอื่นอีก ถ้าหากพบว่ามีความคล้ายคลึงกันในภาษาที่ต่างตระกูลกัน ก็อาจกล่าวได้ว่ามีความเป็นสากลในระดับสัณยัติ แต่ถ้าพบในภาษาตระกูลเดียวกัน ก็อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า อาจเป็นลักษณะการพัฒนากัน

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับความหมาย ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีความเป็นสากลในระดับสัณยัติ ยกเว้นการเชื่อมโยงกับลักษณะสีแสงนั้น ที่อาจกล่าวได้เลยว่า ไม่มีแนวโน้มความเป็นสากล

การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายนั้น น่าจะเป็นแนวโน้มของการพัฒนาแบบขนาน

การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณยุกต์กับความหมาย และการซ้ำพยางค์กับความหมายนั้น น่าจะความเป็นสากลในระดับสัณยัติ